

Kommunstyrelseförvaltningen

Version: Utkast 4 slutversion
Revisionsdatum: 2016-11-08
Upprättad av: Susanne Wallgren, Linnea Gustavson
Roll/funktion: Utredare, näringslivsutvecklare
Granskad/beslutad av:
Roll/funktion:

Nynäshamns kommuns

Omvärldsanalys 2018 - 2021

Innehåll

Förord	3
Prioriterade trender kopplade till Mål och budget.....	4
Inledning.....	6
Omvärld – närvärld – invärld	6
Om omvärldsanalysen	7
Trendkarta	8
Megatrender.....	9
Viktiga trender att möta.....	11
Kostnaderna ökar snabbare än intäkterna.....	11
Ökad digitalisering i samhället.....	12
Ökad internationalisering och global rörlighet.....	13
Generationsskifte.....	14
Ökad mångfald	15
Ojämnt fördelad hälsa riskerar att hota välfärden	16
Förändrade behov inom kompetensförsörjning.....	18
Delaktighet och inflytande - ökat behov av samverkan	19
Ökat fokus på kommunikationer och infrastruktur	20
Klimat- och miljöförändringar ökar medvetenheten	21
Osäkerhet och maktskifte i världen	23
Ökat fokus på livsmiljö och boende	24
Växande storstadsregioner och ”rurbanisering”	25
Bilagor	26
1. Ekonomiska förutsättningar – mot konjunkturrell balans	26
2. Befolkningsutveckling i Nynäshamn idag och imorgon	29
Källhänvisningar i texten.....	34

Förord

Kommunstyrelseförvaltningen tar årligen fram en omvärldsanalys. Analysen är förvaltningens bedömning av skeenden i Sverige och resten av världen som Nynäshamn påverkas av. I dag när det lokala globalt, systemen är komplexa och påverkan alltmer oberoende av fysisk distans, och aldrig tidigare har det funnits mer information att analysera. Det gör omvärldsanalysen allt viktigare.

Omvärldsanalysen handlar om att bevaka och beskriva omvärlden för att kunna analysera hur den påverkar oss i vårt kommunala uppdrag. Vi spanar både på trender och långsiktiga skeenden och på händelser och förändringar vi kommer att möta de närmaste åren. Omvärldsanalysen är till för att ge oss insikter om framtiden för Nynäshamns kommun, helt enkelt för att vi ska vara väl förberedda.

Omvärldsanalysen ger några av utgångspunkterna för Mål och budget 2018-2021. Ytterligare planeringsförutsättningar kommer att ges i förvaltningarnas Utblickar samt kommunstyrelseförvaltningens Invärldsanalys.

Årets omvärldsanalys har arbetats fram av Susanne Wallgren, kansliavdelningen och Linnea Gustavsson, Avdelningen planering och samhällsutveckling med stöd av förvaltningens avdelningar.

November 2016

Birgitta Elvås
Kommunchef

Prioriterade trender kopplade till Mål och budget

Dessa trender är de viktigaste för Nynäshamn att möta under perioden 2018–2021. De utgår från omvärldsanalysen och sätter särskilt fokus på viktiga frågor att förhålla sig till inför Mål och budgetprocessen och i synnerhet förvaltningarnas Utblick.

Ett ekonomiskt hållbart Nynäshamn

Demografin medför kostnadsökningar

Den demografiska utvecklingen med växande folkmängd och ökad andel äldre och skolbarn innebär att kostnaderna ökar snabbare än intäkterna för kommunerna. Det medför brister på bostäder, lärare, skollokaler och socialsekreterare, samt utbyggnad av verksamheter. Det är nödvändigt att redan nu ha ett starkt fokus på åtgärder som kan bromsa kostnadsutvecklingen.¹

Höga förväntningar på verksamheterna kräver effektivare användning av resurser

Nynäshamns kommun behöver samtidigt möta medborgarnas ökade krav på verksamheternas kvalitet och tillgänglighet utan att kunna tillföra mer pengar. Den ständiga uppkopplingen mot internet gör att medborgarnas förväntningar på digitala tjänster hos kommunen ökar. Det skärper kraven på att använda de resurser vi redan har mer effektivt och i högre utsträckning med medborgarens fokus.²

En attraktiv kommun på en växande marknad

Med en omvärld som är mer sammanlänkad än någonsin växer spelplanen. Det möjliggör nya samarbeten, men skapar också en större konkurrens. Att vara en attraktiv kommun för boende, besökare och företagsetableringar är mycket viktigt för kommunens fortsatta tillväxt.³

Ett socialt hållbart Nynäshamn

Flyktingsituationen för med sig nya utmaningar

En stor del av ansvaret för de stora antal asylsökande som kommit till Sverige 2015 övergår från staten till kommunerna när de får uppehållstillstånd. Det handlar om skolgång, boende och andra välfärdstjänster. Nynäshamns kommun behöver öka framförhållningen och samverka för de nyanländas bostadssituation, utbildningsinsatser och integration på arbetsmarknaden.⁴

Ojämnt fördelad hälsa hotar välfärden

Skillnaderna i hälsa ökar och är ett hot mot såväl den gemensamma välfärden som invånarnas möjlighet till delaktighet och inflytande. Nynäshamn är en av de kommuner i länet som har lägst utbildningsnivå och medelinkomst. Det socioekonomiska läget påverkar folkhälsan starkt och en negativ utveckling kan påverka folkhälsan både på kort

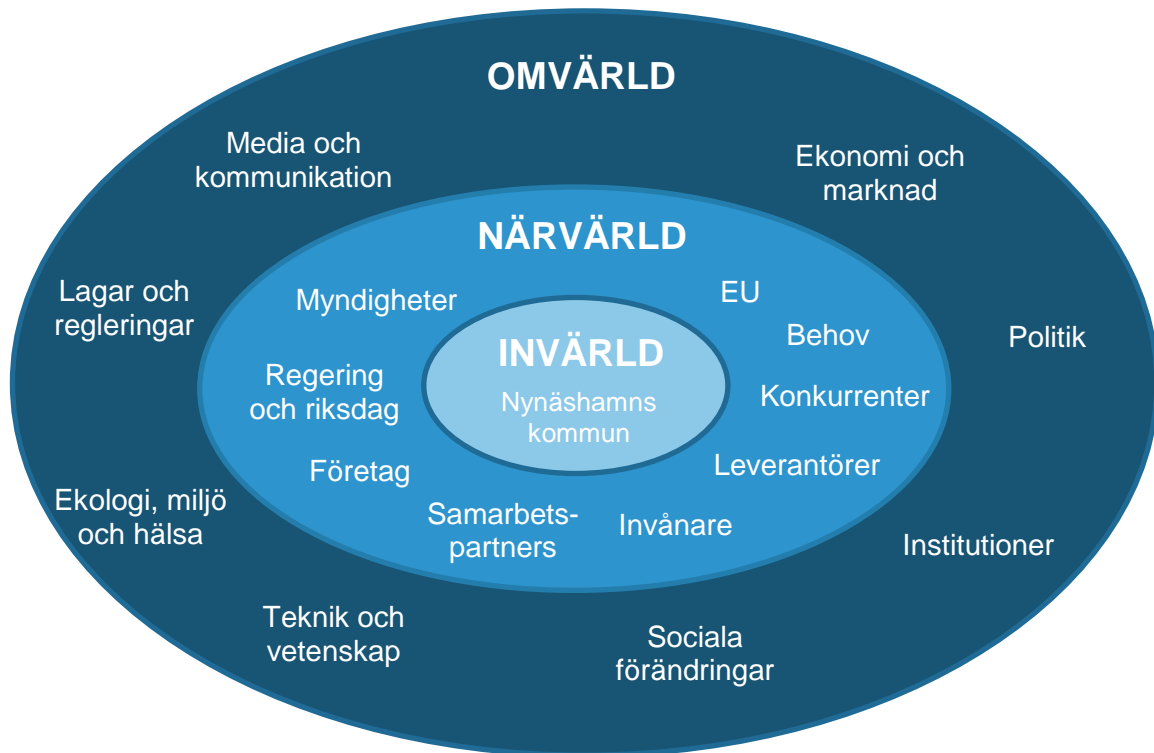
och på lång sikt. Därför är det viktigt att minska risken för ett framtida utanförskap samt öka kunskapsnivån generellt hos kommunens unga.⁵

Ett ekologiskt hållbart Nynäshamn

Klimat- och miljöförändringar ökar medvetenheten

Miljö- och klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, både vad gäller att minska människans påverkan på miljön och anpassa oss till de förändringar som sker i vår miljö. Konsekvenserna för ett samhälle beror dels på de direkta klimateffekterna lokalt, dels på hur omvärlden drabbas. På bägge punkter är förmågan att anpassa sig till en förändring och förmågan att skydda sig mot negativa effekter viktiga. Kommuner och landsting måste ha framförhållning och planera för extrema väderförhållanden och dess kostnader och konsekvenser.

Inledning

Nynäshamns kommun står liksom alla kommuner inför stora förändringar. Befolkningen åldras och omvärldsförändringar som globalisering, urbanisering, teknikutveckling, individualisering och klimatförändring innebär nya krav. Årets omvärldsanalys fokuserar på de trender och förändringar i omvärlden som bedöms ha en stor betydelse för Nynäshamns möjligheter att vara en nytänkande kommun med samarbetsanda och framtidstro.

Omvärld – närvärld – invärld

Redaktörerna har i arbetet med analysen valt att dela in världen i tre delar: omvärld, närvärld och invärld. Där fokus för analysen ligger på hur omvärlden förändras och hur den påverkar vår närvärld och invärld.

Invärlden är den egna organisationen, som man själv styr över. Organisatoriskt motsvarar det Nynäshamns kommun. Närvärlden omfattar den del som man har inflytande över, men inte bestämmer helt över. Omvärlden är allt utanför dessa. Förändringar i omvärlden kan man som enskild organisation inte alls styra eller påverka – man kan bara förhålla sig till dem.⁶

Om omvärldsanalysen

Den här rapporten utgör omvärldsanalys för Nynäshamns kommun 2018-2021.

Inledningsvis anges de grundläggande drivkrafterna som utgörs av sex övergripande globala megatrender. Rapporten omfattar de 13 viktiga trender som påverkar Nynäshamns framtid. Under varje ämne behandlas Nynäshamns möjligheter och utmaningar som följer av trenden. Slutligen följer fakta om konjunkturutvecklingen och statistik om Nynäshamns befolkningsutveckling, vilka påverkar förutsättningarna för det kommunala uppdraget och dimensioneringen av kommunens verksamheter.

Omvärldsanalysen ska framför allt ligga till grund för förvaltningarnas Utblick och vara utgångspunkt för Mål och budget.

Rapportens redaktörer/samordnare utgörs av Susanne Wallgren, utredare, och Linnea Gustavsson, näringslivsutvecklare på kommunstyrelseförvaltningen.

Kommunstyrelseförvaltningens ledningsgrupp och sakkunniga har lämnat underlag till uppdaterat material inom respektive område med utgångspunkt från förra årets omvärldanalys. Kommunstyrelseförvaltningens ledningsgrupp är omvärldsanalysens avsändare.

Innehållet har delvis hämtats från uppdaterat material från omvärldsanalysen från 2015. Även en rad andra källor har använts. Källhänvisningar finns löpande i texten och källorna redovisas längst bak. De möjligheter och utmaningar som saknar källhänvisningar är egna slutsatser som dragits utifrån omvärldsanalysen.

Begreppsförklaring

Med Nynäshamn menas den geografiska platsen, det vill säga såväl staden, som tätorterna och landsbygden. Kommunen som organisation benämns Nynäshamns kommun.

Trendkarta

Megatrender

- Globalisering
- Demografi
- Teknikutveckling
- Individualisering
- Klimatförändring
- Urbanisering

Viktiga trender att möta

- Kostnaderna ökar snabbare än intäkterna
- Ökad digitalisering i samhället
- Ökad internationalisering och global rörlighet
- Ökad mångfald
- Ojämnt fördelad hälsa riskerar att hota välfärden
- Generationsskifte
- Förändrade behov inom kompetensförsörjning
- Delaktighet och inflytande – ökat behov av samverkan
- Ökat fokus på kommunikationer och infrastruktur
- Klimat- och miljöförändringar ökad medvetenheten
- Osäkerhet och maktskifte i världen
- Ökat fokus på livsmiljö och boende
- Växande storstadsregioner och ”rurbanisering”

Trendkartan beskriver förhållandet mellan de övergripande drivkrafterna megatrenderna och de viktigaste trenderna att möta. 13 trender har bedömts som mycket viktiga att möta då de har stor påverkan på kommunernas framtid. Efterföljande avsnitt beskriver samtliga trender samt deras möjligheter och utmaningar.⁷

Megatrender

Med megatrender menas trender som driver den globala utvecklingen och som påverkar hela världen, om än på olika sätt. Megatrenderna driver därmed också på övriga trender, i olika omfattning.

Globalisering

Med globalisering menas att stater och samhällen över hela jorden knyts samman i ömsesidiga beroendeförhållanden. Globalisering är förändring som pågått länge, som växer sig allt starkare och kommer att ha en allt större betydelse i framtiden. Utvecklingen märks tydligt inom politik, ekonomi, teknik och kultur där världens länder blir mer lika. Allt fler människor kan i dag delta i ett ökat utbyte av idéer, arbete, religioner och kulturer. Men det ökar också kraven på företag att vara konkurrenskraftiga. Man kan inte längre verka endast lokalt utan man måste agera globalt och lokalt samtidigt.⁸

Demografi

Ett lands ekonomi och arbetsmarknad påverkas av den demografiska utvecklingen. På lång sikt är det bra för ett lands ekonomi att ha balans mellan andelen personer i förvärsaktiv ålder och andelen unga och äldre som inte är förvärsaktiva. Efterfrågan på välfärdstjänster som skola, bostäder, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg varierar beroende på årskullarnas storlek. När stora åldersgrupper, till exempel rekordgenerationerna från 1940- och 90-talet, genom åldrandet passerar igenom olika välfärdstjänster kräver det att samhällsplaneringen hänger med.

Den största demografiska trenden i västvärlden är att befolkningen blir allt äldre. Det föds få barn och andelen äldre ökar. Fler pensionärer sätter press på vård, omsorg och de sociala försäkringssystemen.⁹

Teknikutveckling

Teknikutvecklingen går snabbt inom många områden och har en stark påverkan på samhället. Informationsrevolutionen har pågått under de senaste decennierna och har gjort att människor enkelt kan kommunicera med varandra över hela världen.

Informationsteknikens utveckling har lett till att vi lättare kan välja var och hur vi ska handla, när vi ska betala räkningar eller beställa resor. Även inom områden som transporter och bostäder, klimat och energi har teknikutvecklingen varit en starkt bidragande faktor till att skapa nya smartare och effektivare lösningar. Nu håller sociala medier och informationsteknik på att bli en naturlig del av livet.

Individualisering

Individen har de senaste decennierna fått ökade möjligheter att fatta egna beslut och det leder till ökade krav i vardagen. Tilltron till hierarkiska system och organisationer som politiska partier, kyrkan och skolan har minskat, samtidigt som det blivit allt viktigare att förverkliga sig själv. Människor inrättar sig inte självklart i system som andra har byggt upp utan vill i stället göra sina egna individuella val. Den ökade individualiseringen och ökade kunskapsnivån bland medborgarna ökar kraven och förväntningarna på tjänster, inte minst välfärdstjänster.

Klimatförändring

Klimatfrågan har kommit allt mer i fokus. Det kan handla om växthuseffekten som påverkar att inlandsisen smälter och permafrosten tinar, naturkatastrofer och förändringar i vädret och så vidare. Frågan prioriteras allt mer såväl politiskt som av näringsliv och organisationer. Insikten växer sig allt starkare att vårt sätt att utnyttja jordens resurser behöver förändras. Ökat fokus på miljö- och hållbarhetsfrågor har skapat flera olika krav från nationella myndigheter och allmänheten, till exempel på att skapa ett grönare samhälle, hållbara gröna transporter, liksom krav på att minska avfallsmängderna.

Urbanisering

Urbanisering innebär att människor flyttar från landsbygd till stadsområden. Majoriteten av jordens befolkning lever sedan 2008 i städer. Jämfört med övriga EU-länder är denna trend förhållandevis kraftig i Sverige. Det är framförallt Stockholm, Göteborg och Malmö samt universitets-/högskolestäder som växer befolkningsmässigt. Ökningen beror främst på en större invandring av utrikes födda till städer, att en förhållandevis stor andel kvinnor i barnafödande åldrar bor där samt att ungdomar söker sig till orter med universitets- och högskoleutbildning. Utvecklingen innebär ett ökat tryck framförallt på de kommuner som växer kraftigt samt de som i hög utsträckning tappar befolkning.¹⁰

Viktiga trender att möta

Kostnaderna ökar snabbare än intäkterna

Kommunsektorn står inför stora verksamhetsmässiga och ekonomiska utmaningar. Utvecklingen går nu in i ett skede som innebär att kostnaderna för demografin ökar snabbare än intäkterna. Detta kräver ett nytt synsätt på kommunal välfärd och en rad åtgärder från stat, kommuner och landsting.

Den framtida kraftiga ökningen av det demografiska trycket har tidigare förväntats komma efter 2020, och framförallt till följd av många fler äldre, vilket främst skulle påverka äldreomsorgen och hälso- och sjukvården. Den demografiska dramatiken har dock tidigare lagts, genom den starkt ökande befolkningen. Det har främst med den historiskt stora flyktinginvandringen att göra, men är också en följd av ett ökat barnafödande. Antalet födda har ökat stadigt sedan bottenåret 1999 och väntas om några år överstiga rekordåret 1990. Antal barn och elever i förskola, grundskola och gymnasieskola väntas öka med cirka 230 000 fram till 2020, till 2,2 miljoner. Därtill kommer ökningen av 0–1 åringar, vilket främst påverkar hälso- och sjukvården i form av förlossningsvård och barnavårdcentraler.

Den förhållandevis höga tillväxten i den svenska ekonomin, med en snabb ökning av antalet arbetade timmar, har gett bra skjuts åt skatteunderlaget i reala termer de senaste åren. Den utvecklingen fortsätter ytterligare en tid, men dämpas redan under nästa år när konjunkturen går in i en lugnare fas med mindre sysselsättningsökning. I år och nästa år förstärks skatteunderlaget dessutom av extra höjningar av pensionsinkomsterna. Tecknen på att vi befinner oss i en högkonjunktur blir allt tydligare.

Kommunsektorns verksamhetsmässiga och ekonomiska utmaningar består i att kostnadsökningarna kommer att tillta, samtidigt som intäkterna ökar långsammare. Det är därför nödvändigt att redan nu ha ett starkt fokus på åtgärder som kan bromsa kostnadsutvecklingen. Det finns ingen enskild lösning utan det kommer krävas en rad åtgärder under lång tid.

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- En ökad skattekraft genom att fler kommer i arbete är den viktigaste grundförutsättningen för att bättre kunna finansiera välfärdstjänsterna.
- Genom samverkan och nytänkande tillgodose de utbildnings- och sysselsättningsinsatser som behövs för att integrera nyanlända på arbetsmarknaden. Ju lägre sysselsättningen är bland de nyanlända, desto högre riskerar kommunernas kostnader för försörjningsstöd att bli.
- Ett växande problem är tilltagande arbetskraftsbrist.¹¹
- Utbyggda kommunala verksamheter kräver effektivare användning av befintliga resurser.
- Staten fortsätter med riktade bidrag för särskilda ändamål. Detta blir en utmaning då behoven skiljer sig från kommun till kommun.

Ökad digitalisering i samhället

Digitalisering handlar om ökad användning av datorer och internet och människors och organisationers agerande i förhållande till detta. Digitaliseringen håller just nu på att växla upp till en ny nivå och det innebär att samhället står inför stora förändringar.¹²

Utvecklingen gäller alla skeden och situationer i livet. Den ökande och allt snabbare kommunikationen via internet gör att världen krymper.¹³ Trots tjugo år med internet fortsätter det att sprida sig till allt fler – både vad gäller tillgång och användning. Ökningen är betydande hos de yngre pensionärerna och bland de mindre barnen och idag använder drygt 90 procent av svenskarna internet.¹⁴

Digitaliseringen erbjuder nya möjligheter för människor att bygga relationer och att få insyn i och påverka händelser över hela världen. Samtidigt ökar också konkurrensen mellan regioner och länder; sociala medier växer över hela världen och företag kan agera på en global marknad.¹⁵

Invånarna har höga förväntningar på kommuner, landsting och regioner när det gäller digitala tjänster och kommunikation enligt en undersökning från SKL 2016. I takt med satsningar på digitalisering ökar också verksamhetens beroende av de digitala lösningarna och även att individernas förtroende och tillit kan säkerställas.¹⁶

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- I ökad grad söka digitala lösningar inom de kommunala verksamheterna skola, kultur, samhällsbyggnad och vård/omsorg för att uppnå högre effektivitet, tillgänglighet och delaktighet.
- För att alla barn och elever i skolan ska ha möjlighet att utveckla en digital kompetens behövs insatser för kompetensutveckling, likvärdig tillgång till digitala verktyg och insatser för att bättre kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter i undervisningen.¹⁷
- Att möta medborgarnas förväntningar på att viss service alltid ska vara tillgänglig hos kommunen ökar. Samtidigt innebär det för kommunen en möjlighet till effektivare och mer kvalitativ administration att erbjuda digitala tjänster hela dygnet, vilket också frigör resurser.
- Det finns utmaningar med den nya tekniken när det gäller skillnader i möjligheter att använda den.¹⁸
- Nya möjligheter att utveckla digitala verktyg för medborgares delaktighet och inflytande i kommunen genom till exempel medborgardialog och namninsamlingar på internet för folkomröstningar.¹⁹
- Tillgång till bredband är en förutsättning för digitalisering i samhället. I flera delar av Nynäshamns landsbygd är den fasta liksom den mobila bredbandstillgången bristfällig.²⁰

Ökad internationalisering och global rörlighet

Världen är mer sammanlänkad än någonsin och världens invånare blir allt mer internationella. Den globala arenan minskar i storlek när avstånden krymper i och med nya kommunikationsmöjligheter och digitalisering. Resanden ökar och konsumtionsvanorna blir mer internationellt präglade i och med individualisering och ökat välstånd. Spelplanen växer och företag, organisationer och kommuner konkurrerar och samverkar inte längre bara inom Sveriges gränser utan även med regioner i Europa och övriga världen.

Den teknologiska utvecklingen har gjort det billigare, snabbare och enklare för företag och organisationer att marknadsföra och sälja sina varor och tjänster till varandra och till privatpersoner på en global marknad. På den globala marknaden förändras produktions- och handelsstrukturer på ett genomgripande sätt. Det leder till en ständigt ökande konkurrens för företag i Sverige, vilket gäller allt från produktionskostnader till kompetens.²¹ Det är en ny internationell arbetsfördelning som uppstått. Syftet är att effektivisera produktionen och pressa priserna. Företagens investeringar, däribland investeringar för forskning- och utveckling (FoU), blir allt mer rörliga och förläggs i allt högre grad till de regioner och länder som har bäst infrastrukturella förutsättningar. FoU och humankapital är faktorer som spelar stor roll för tillväxt och konkurrenskraft och det är inom dessa områden som Europa och Sverige även fortsättningsvis måste vara starka.²²

Sveriges medlemskap i EU ger möjligheter till internationella projekt, samarbeten och frihandelsavtal inom Europa.²³

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Samarbeten bör främjas och Nynäshamn har goda förutsättningar för att samarbeta regionalt.
- Stockholm Norvik hamn skapar infrastrukturella förutsättningar för Nynäshamn och förväntas öka intresset för Nynäshamn som bostads- och etableringsort.
- Konkurrensen om investeringsmöjligheter från internationella företag ökar mellan regioner och kommuner.
- En kompetensförsörjning som svarar mot näringslivets och offentliga sektorns framtida behov är avgörande för regionens konkurrenskraft.
- Internationalisering och global rörlighet ställer krav på kunskap om nya marknader.
- Politisk förskjutning av makten och förtroendet till överstatliga organ som till exempel EU och Världsbanken leder till att regioner blir mer samlande och får större påverkan.
- Politiska förändringar inom EU och valresultat i USA de kommande åren påverkar ekonomin och politiken i Sverige och därmed Nynäshamns kommun.²⁴

Generationsskifte

Just nu sker ett stort generationsskifte i Sverige. Rekordgenerationen födda 1945–54 har börjat gå i pension och kommer delvis att kunna kompenseras av att babyboomgenerationen som är född runt 1990 uppnår förvärvsaktiv ålder. Den yngre generationen har delvis andra värderingar - de värderar personliga relationer högt och söker efter det unika. De vill sällan arbeta i hierarkier söker efter arbetsgivare som kan ge en känsla av sammanhang och möjlighet till personlig utveckling.

Befolkningstillväxten fortsätter i Stockholmsregionen under perioden. En del av ökningen beror på en högre inflyttning från andra länder, vilket bidrar till att föryngra befolkningen.²⁵ Även Nynäshamns befolkning beräknas fortsätta öka med minst en procent per år framöver.

Befolkningen i Sverige och västvärlden blir allt äldre. Vi lever längre och färre barn föds. Jämfört med riket har Nynäshamn två procentenheter högre andel äldre invånare och 1,8 procentenheter lägre andel vuxna i arbetsför ålder. Försörjningskvoten ser ut att fortsätta öka under perioden, vilket innebär att det blir färre som får försörja fler.²⁶

Den åldrande befolkningen innebär att vårdbehoven kommer att öka, en prognos visar att kostnaderna för äldreomsorg och sjukvård i Sverige kan komma att öka med 270 procent fram till år 2040. Det leder också till svårigheter att klara samhällsförsörjningen, när det är färre personer på arbetsmarknaden som ska bidra till mer service.²⁷

Företag och offentlig sektor brottas med utmaningen att attrahera och behålla unga medarbetare, samtidigt som de blivande pensionärernas kunskap och erfarenhet måste överföras innan de lämnar arbetsmarknaden. Det kan uppstå matchningsproblem om den befintliga arbetskraften inte vill ha, inte vill flytta till eller inte utbildar sig till de arbeten som fyrtilialisterna lämnar efter sig.²⁸

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Arbetskraftsbrist uppstår inom vissa yrken till följd av pensionsavgångar inom kommunal verksamhet: socialsekreterare, lärare, ingenjörer, förskollärare, undersköterskor och utbildad omsorgspersonal.
- Vara en attraktiv arbetsgivare för den nya generationen som sätter värde på organisation, ledarskap och möjlighet till utveckling för att klara den ökade konkurrensen om arbetskraft.
- Hålla god kvalitet inom äldreomsorgen blir en utmaning kopplat till ett växande antal äldre, men även stigande kostnader inom vård och omsorg.
- Rusta utrikesfödd arbetskraft med kompetens till bristyrken.
- Ta tillvara gruppen äldres behov och konsumtionsmönster. Aktiva pensionärer bidrar på många olika sätt i samhället.

Ökad mångfald

Mångfald handlar om att allt fler människor med skilda bakgrunder och olikheter samsas på samma ort, bostadsområden, fritidsanläggningar, skolor och arbetsplatser med mera. Skillnaderna kan handla om kön, kultur, etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning, ålder, utbildning, språkkunskaper, intressen med mera.²⁹

Begreppet kopplas vanligen till etnisk bakgrund och invandringen är en betydande anledning till den ökande mångfalden i Sverige. Sedan 1970-talet har andelen utlandsfödda fördubblats och bidragit till både ökad och yngre befolkning i Sverige. Omkring 20 procent av Sveriges befolkning är i dag utlandsfödda och andelen ökar.³⁰ En ökad andel utlandsfödda leder till att nya vanor och beteenden blir vanliga i Sverige och kan ta sig uttryck i matlagning, kläder, musik och inredning. Samtidigt ser man tecken på segregering när olika kulturella eller religiösa grupper samlas i samma områden.³¹

De stora flyktingströmmarna är största orsaken till invandring i Sverige i dag. I nuvarande situation med många nyanlända är det särskilt viktigt att utbildning och yrkeserfarenhet snabbt kan valideras. En väl genomförd validering möjliggör för snabbare etablering i samhälls- och arbetslivet.

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Tillvarata den kraft och kompetens som finns hos invånarna tack vare deras olikheter. Det är viktigt för innovation och tillväxt, och för att utveckling ska kunna ske. I en globaliserad värld är mångfald en tillgång.³²
- Organisationer och företag som tillvaratar och värderar medarbetares olikheter och har förståelse för mångfalden bland sina kunder är mer lönsamma. De får fler perspektiv på verksamheten, blir bättre på att känna av förändringar på marknaden och lyckas knyta rätt kompetens till sina företag.³³
- Tidig etablering på bostads- och arbetsmarknaden hos utrikesfödda skulle kunna öka och föryngra Nynäshamns befolkning.
- Tolerans och trygghet är viktigt för att den ökade mångfalden ska leda till något positivt och bidra till platsens utveckling.
- Möjligheter och svårigheter till arbete, bostad, utbildning med mera kan leda till framväxande segregering och ett tydligare klassamhälle.
- De ökade flyktingströmmarna till Europa kan leda till ett splittrat EU.

Ojämnt fördelad hälsa riskerar att hota välfärden

Trots att hälsan allmänt blivit bättre är hälsan ojämnt fördelad. Skillnaderna i hälsa ökar och är ett hot mot såväl den gemensamma välfärden som invånarnas möjlighet till delaktighet och inflytande. Socioekonomiskt svaga grupper har större hälsoproblem än andra grupper. Dödsorsaker som hjärtsjukdom, stroke, cancer, olyckor, självmord och alkoholrelaterad dödlighet är vanligare i de socioekonomiskt svaga grupperna. Sjukdomar som är starkt relaterade till levnadsvanor är också vanligare. Kvinnor med endast grundskoleutbildning är en grupp som i flera avseenden har haft den minst gynnsamma hälsoutvecklingen både vad gäller psykisk och fysisk hälsa.³⁴ Det skiljer i genomsnitt fem år i livslängd mellan låg- och högutbildade kvinnor. Andra riskgrupper är asylsökande samt personer med funktionsvarianter. De allt större skillnaderna bidrar till social oro, tillitsbrist, förtroende och minskad delaktighet och inflytande.³⁵

Ohälsotalen har de sista åren börjat öka igen. Främst är det den psykiska ohälsan och problem med rörelseorganen som är orsaken. Ett tuffare arbetsklimat med högre krav och mindre kontroll, obalans mellan ansträngning och belöning samt rollkonflikter är några orsaker som lyfts fram. Enbart den psykiska ohälsan i arbetslivet beräknas kosta cirka 400 000 kronor per år och medarbetare i produktionsbortfall. Cirka 2 procent av Sveriges BNP varje år.³⁶

Bland unga har självrapporterad psykisk ohälsa ökat sedan 1980-talet, i synnerhet bland flickor 15–24 år. Trenden är uppåtgående också för pojkar men på en lägre nivå. Forskningsprojekt pågår om möjliga orsaker, där flera lyfter de samhällsförändringar som skett i Sverige de senaste decennierna. Ökad psykisk ohälsa hos unga leder till samhällsekonomiska konsekvenser som ökat behov av stöd och vård, ökad sjukfrånvaro och arbetslöshet.³⁷

Eftersom det socioekonomiska läget starkt påverkar folkhälsan kan en negativ utveckling påverka folkhälsan både på kort och på lång sikt. Därför är det viktigt att minska risken för ett framtida utanförskap samt öka kunskapsnivån generellt hos kommunens unga.³⁸

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Hälsan i befolkningen utvecklas positivt, men inte för alla grupper. Skillnaderna skapar ojämlika förutsättningar för bra skolresultat, arbete och försörjning.
- Ökade skillnader i hälsa bidrar till social oro, tillitsbrist och minskad delaktighet och inflytande i samhälle.
- Ökad psykisk ohälsa hos framför allt flickor och unga kvinnor oroar. Strukturella förändringar som rekryterings- och arbetsmiljöproblem, utbildningskrav och ungdomsarbetslöshet i samhället är bidragande orsaker.
- Förbättra skolresultat för de unga och öka möjligheterna att få ett arbete och kunna försörja sig som vuxen med hjälp av samordnade och sammanhållna välfärdssatsningar.
- Nynäshamns kommun kan som arbetsgivare vara en förebild genom att erbjuda jämlika anställningsvillkor och verksamheter som värnar om likabehandling.

- Genom att vara en attraktiv arbetsgivare kan Nynäshamns kommun motverka personal- och kompetensbrist som är en riskfaktor för försämrade skolresultat och minskade stödmöjligheter för individer som riskerar att fara illa eller far illa.
- Nynäshamns kommun som arbetsgivare tar större ansvar för personalens välbefinnande. I annat fall riskerar kostnader för sjukskrivningar att öka.
- Behovet av fler anställda och utbildningar inom vård och omsorg ökar.

Förändrade behov inom kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen kommer bli en allt större utmaning för de offentliga verksamheterna de kommande åren. Ungefär en tredjedel av den sammantagna personalstyrkan uppnår pensionsålder inom tio år samtidigt som andelen äldre och barn i befolkningen ökar. Om ingenting görs i arbetssätt, organisation och bemanning kommer det att behövas en halv miljon nya medarbetare i välfärden fram till 2023.³⁹

I hela landet råder redan idag brist på personal inom många yrkesgrupper som är viktiga, inte minst för kommunal verksamhet. Direkta bristyrken är socialsekreterare, lärare, förskollärare, sjuksköterskor, undersköterskor och utbildad omsorgspersonal. Även vissa inriktningar inom ingenjörsvrket är svåra att rekrytera. Bristen har sin orsak i pensionsavgångar, att för få söker till de aktuella utbildningarna samt att arbetstagare, oftare idag jämfört med tidigare, väljer bort att fortsätta inom det yrke där man har sin utbildning och sin erfarenhet.⁴⁰

Den snabba tekniska utvecklingen leder till stor efterfrågan på bland annat digital kompetens, och många yrken kommer att försvinna eller förändras.

Rätt kompetens är en viktig framgångsfaktor i kampen om företag, regional utveckling och tillväxt. För arbetsgivare i Nynäshamn blir utmaningen att i konkurrens med andra hitta personal som har rätt kompetens, tillräcklig yrkeserfarenhet, samt specifik kompetens eller behörighet för att utföra vissa uppgifter och arbeten.⁴¹

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- För att möta rekryteringsutmaningen behöver Nynäshamns kommun som arbetsgivare arbeta strategiskt och i hela organisationen med kompetensförsörjning.
- Utveckla Nynäshamns kommuns arbetsgivarvarumärke för att attrahera och behålla den arbetskraft som behövs för att kunna vara konkurrenskraftig.
- Tidiga åtgärder som kartläggning av kompetens, vuxenutbildning, praktikplatser och validering förbättrar nyanländas möjlighet till etablering i arbetslivet.
- Fler ungdomar i Nynäshamn behöver slutföra sin gymnasieutbildning för att inte begränsas på arbetsmarknaden.

Delaktighet och inflytande - ökat behov av samverkan

I en mer komplex värld med en allt högre grad av specialisering växer betydelsen av att samarbeta. Medborgare förväntar sig i dag helhetslösningar som gör det enkelt att möta kommun, stat och landsting, vilket leder till en mängd initiativ för samarbeten mellan olika delar inom offentlig sektor. Människor engagerar sig och kommunicerar i dag via helt nya arenor, exempelvis sociala medier, vilket innebär nya utmaningar och möjligheter för samhällssystemet.

Man väljer i dag också ofta att engagera sig i enskilda frågor i stället för den helhet som det politiska partisystemet hanterar. En trend är att en stor grupp människor tillsammans samverkar genom små individuella insatser för att lösa omfattande problem. Som ett led i detta blir det allt vanligare för kommuner i hela landet att aktivt arbeta med att engagera medborgare via olika typer av dialoger och samarbeten.⁴²

De unga är mycket positiva till internets möjligheter att fördjupa demokratin. Inför valet 2014 var för de unga (16-25) år internet den viktigaste källan medan traditionella medier tappar i viktighet.

Den ökade valfriheten och det ökade rättighetstänkandet utmanar kommunerna men kan å andra sidan bli ett verktyg för utsatta och diskriminerade grupper att göra sin röst hörd.⁴³

De förtroendevaldas uppdrag i kommunerna har blivit mer krävande och unga och kvinnor är överrepresenterade bland de förtroendevalda som hoppar av i förtid.⁴⁴

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Stärka medborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande mellan de allmänna valen och att samtidigt minska de ökade klyftorna mellan de som deltar aktivt och de som deltar passivt i demokratin.
- Ökade krav på tillgänglighet i en rad kommande lagar som bland annat berör information, upphandling och allmänna val, utmanar kommunen att säkerställa kompetensen för detta.
- Ha beredskap för ökad lokal opinionsbildning i enskilda frågor som berör.
- De nya lagarna kommunallagen och EU-förordningen om dataskydd som ersätter personuppgiftslagen, kommer från 2018 att kräva anpassning i organisationen i Nynäshamn kommun.
- Ökad samverkan med andra kommuner, näringsliv och det civila samhället för att möta medborgarnas förväntningar och krav.
- Underlätta för de förtroendevalda att kunna kombinera uppdraget med arbets- och familjeliv genom att anpassa mötesförutsättningar och villkor.
- Sökningar på internet personanpassas genom specifika algoritmer för att bekräfta åsikter som man redan har, vilket riskerar ensidig informationstillgång.⁴⁵

Ökat fokus på kommunikationer och infrastruktur

Till infrastruktur räknas traditionellt olika lösningar för att transportera människor, varor och tjänster, energi eller information. Till exempel kollektivtrafik, vägar, järnvägar, telenät och bredband. Även bebyggelse och fastigheter brukar räknas in i begreppet. En väl fungerande infrastruktur är ofta en förutsättning för utveckling och tillväxt. Platser utan god infrastruktur är förlorare i konkurrensen om företagsamhet, kompetens och livskvalitet.

Vad som ses som en väl fungerande infrastruktur förändras samtidigt i takt med samhällets utveckling och människors och företags förändrade behov. Det är inte längre enbart kollektivtrafik, vägar, järnvägar, telenät och bredband som står i fokus, utan också hur människor använder dem för att resa, kommunicera och driva företag. Människor och företag ser sig i allt större utsträckning som kunder till den offentliga infrastrukturen och ord som funktionalitet, pålitlighet och användarvänlighet blir allt viktigare. Kraven på att infrastrukturlösningarna ska vara långsiktigt hållbara växer sig också allt starkare.⁴⁶

Infrastruktur öppnar nya områden för bostads- och företagsetablering. Satsningar på infrastruktur ökar möjligheten till kortare restider vid en större och mer dynamisk arbetsmarknad.⁴⁷ Företag väljer att etablera sig i städer med goda pendlingsmöjligheter vilket kan leda till en framtida regionförstoring. Kommunen kan därmed bli en del av bra infrastruktur och kommunikationer till omvärlden. Möjligheten att snabbt kunna ta sig till andra delar av landet och dessutom till andra länder med direktflyg är en förutsättning för en framtida tillväxt. Olika infrastruktursatsningar i hela Nynäshamn blir avgörande för att nå kommunens långsiktiga ambitioner och mål.⁴⁸

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Stockholm Norvik Hamn är framtidens godshamn i Östersjön och en mycket viktig del i utvecklingen av den infrastruktur som ska trygga varuförsörjningen till Stockholms- och Mälardalsregionen.
- Bredbandsutbyggnad förbättrar förutsättningarna för boende och arbete på landsbygden.
- Satsningar på infrastruktur kan leda till en framtida regionförstoring, vilket i sin tur kan generera en mängd positiva effekter för Nynäshamn, till exempel företagsetableringar, en fortsatt inflyttning och kompetensförsörjning.
- Infrastruktursatsningar är ofta väldigt resurskrävande och olika projekt tar ofta lång tid att genomföra.
- Beslut om infrastrukturinvesteringar, som får konsekvenser för Nynäshamn, fattas ibland av andra – inte minst på nationell nivå.

Klimat- och miljöförändringar ökar medvetenheten

Miljö- och klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, både vad gäller att minska människans påverkan på miljön och anpassa oss till de förändringar som sker i vår miljö. Världen förändras: glaciärerna smälter, havens temperatur och havsnivå stiger och landområden drabbas av torka. Konsekvenserna för ett samhälle beror dels på de direkta klimateffekterna lokalt, dels på hur omvärlden drabbas. På bägge punkter är förmågan att anpassa sig till en förändring och förmågan att skydda sig mot negativa effekter viktiga. Exempel på en direkt effekt är fler översvämningar och skyfall, värmeböljor, invasiva arter och skadedjur. Exempel på en indirekt effekt är ökad global osäkerhet på grund av torka, som i sin tur leder till ökad migration och så kallade klimatflyktingar.

Befolkningen i fattiga länder har inte alltid möjlighet att påverka miljön. I-länder som Sverige har ett extra stort ansvar på grund av sina höga utsläpp per invånare och stora ekonomiska resurser. Ökat ansvarstagande kan innebära ökade kostnader men även vinster i form av nya innovationer och marknader inom till exempel förnybar energi och miljökonsulttjänster. Medvetenheten ökar bland befolkningen i världens rika länder, vilket visar sig i deras konsumtionsbeteende, då fler och fler köper miljömärkta varor och tjänster. Klimatfrågan håller på att bli en livsstils- och identitetsfråga, även om den totala konsumtionen samtidigt ökar. En ökad miljömedvetenhet innebär möjligheter för lokala företag med en tydlig miljöprofil. Förändringar och förluster i artbestånd och biologisk mångfald, på grund av bland annat övergödning, kan dock bli ett problem för till exempel lokala livsmedelsproducenter och näringsidkare.

Kommuner och landsting måste ha framförhållning och planera för extrema väderförhållanden och dess kostnader och konsekvenser.⁴⁹ I Stor-Stockholms fall kan speciellt perioder med torka och vattenbrist samt översvämningar bli stora utmaningar.

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Lokala ekologiska lantbruk kan dra nytta av ökad efterfrågan på miljömärkt mat.
- Andra lokala företag med miljöprofil, till exempel inom besöksnäringen, kan också tjäna på mer miljömedvetna kunder.
- Förlängd växtsäsong kan ge ökad produktion i jord- och skogsbruk.
- Minskade kostnader för uppvärmning i fastigheter.
- Ökad turism i Nynäshamn till följd av längre värmeböljor och ”vackert väder” eller minskad turism till följd av till exempel algblooming och invasiva arter.
- Större investeringar i förnybara och diversifierade energikällor, till exempel solenergi.
- Den cirkulära ekonominⁱⁱ har diskuterats i decennier, och sakta men säkert blir den verklighet, pådriven av såväl ekonomiska och legala skäl som av växande konsument- och kundtryck.⁵⁰

ⁱ Art som (oavsiktligt eller avsiktligt) transporterats till och av egen kraft sprider sig i ett nytt område, och där orsakar skada.

ⁱⁱ Ekonomi som bygger på ett kretsloppssamhälle.

- Ökad risk för sjukdomar och dödsfall bland äldre i samband med värmeböljor.
- Nya eller skärpta regler inom miljöområdet kan innebära ökade kostnader för kommunen och näringslivet, till exempel EU:s Vattendirektiv.
- Ökad inflyttning kommer ställa hårdare krav på miljömässigt hållbara lösningar i stadsmiljö och klimatanpassad samhällsplanering.
- Ökad risk för övergödning, förorening och skogsskador vid ökad nederbörd och medeltemperatur.
- Vattenbrist och problem med dricksvattenförsörjning till följd av längre perioder av torka och saltvatteninträngning.
- Utmaningar i form av utbud av kollektivtrafik och hållbart resande som minskar bilberoendet och utsläppen av växthusgaser.
- Utbud av fossilbränslefri infrastruktur i form av till exempel laddplatser för elbilar och biogastankstationer.
- Långsiktig planering av motståndskraftiga och energisnåla byggnader.

Osäkerhet och maktskifte i världen

Vi lever i en tid av snabb internationell händelseutveckling och uppblussande säkerhetspolitiska oroshärdar. Exempel på sådana är kriget i Syrien och IS framfart, flyktkatastrofer, försämrat säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde, klimatförändringar och terrordåd i Europa.⁵¹ Populism och en ökad polarisering tar sig uttryck i till exempel migrationsfrågor, Storbritanniens utträde ur EU och det uppmärksammade presidentvalet i USA. Det är lätt att bländas av det politiskt omedelbara, samtidigt som det är då som behovet är som störst av att se långsiktigt och försöka förstå de mer strukturella förändringsprocesser som pågår i världen och hur det påverkar oss.

Allt pekar på att vi är mitt uppe i genuint geostrategiskt omvälvande förändringar. USA och Europa tappar i relativa termer och Kina, och till del Indien och övriga Asien, blir alltmer tongivande. Den globala medelklassen mångfaldigas och teknologi accelererar förändringen, och till del utjämnar tidigare gap. I en globaliserad värld är ett lands innovationsförmåga, konkurrenskraft, tillväxt, interna sammanhållning och miljö intimt kopplad till omvärlden.⁵²

Samtidigt är förändringarna av avgörande betydelse för Europas och Sveriges välfärd och säkerhet. De påverkar industrin, vilket i sin tur påverkar sysselsättningen och samhället. Det säkerhetspolitiska läget får också en mer direkt påverkan på vårt samhälle om vår ekonomi, demokrati och säkerhet försämras av oväntade händelser.⁵³

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Medvetenheten och beredskapen för olika krisscenarier blir viktigare. Samhället är väldigt sårbart om oväntade händelser sker till följd av ökad osäkerhet som förstör till exempel vårt energisystem, eller infrastruktur för it och mobiltelefoni.
- Oro, konflikter och extrema grupperns aktiviteter ute i världen kan komma att bidra till motsättningar mellan olika grupper i lokalsamhället. Det kan medföra ökad polarisering och negativa konsekvenser för förtroendet för varandra.
- Genom samverkan med civila samhället och myndigheter arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism enligt kommunens handlingsplan.
- Krig, ekonomiska skäl och klimatförändringar kan leda till att fler migranter kommer till Sverige och Nynäshamns kommun beroende på hur och vilka regler som sätts upp om några år.
- Det ökande användandet av internet och sociala medier innebär många fördelar, men också risker för att människor blir utsatta för förtal och hot.

Ökat fokus på livsmiljö och boende

Tidigare sökte sig människor till platser på grund av arbete. I dag är livsmiljön viktigare för många.⁵⁴

Det som efterfrågas är i allt högre grad natursköna och hållbara miljöer med möjlighet att kombinera ett aktivt stadsliv med naturnära boende och ett brett serviceutbud. För att skapa attraktiva boenden i ett individualiserat samhälle krävs en stor lyhördhet för vad som efterfrågas och att ”bygga med människor och inte åt människor.”⁵⁵

Det blir allt viktigare med bra kommunikationer i närhet till bostadsområden. Det minskar avstånden, vilket leder till att närhet till arbete och utbildning får mindre betydelse.

Arbetsmarknadsregioner har förstörats och människor rör sig över längre sträckor för att arbeta. Avstånd beräknas idag i tid, snarare än antal meter.⁵⁶

Alla har dock inte möjlighet att välja bostadsort före arbete. Följden blir en risk för en utveckling mot en ökad bostadssegregation utifrån människors socioekonomiska resurser.⁵⁷

Nynäshamn har i dag – liksom många delar av Sverige – bostadsbrist, och detta är en utmaning för en plats som vill växa. Även om nya bostäder byggs så är det svårt för ungdomar eller nya svenskar med låg inkomst att betala för de nyproducerade lägenheterna.

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- I Nynäshamn finns möjligheter att erbjuda boenden i attraktiva miljöer nära grönska och vatten, men med närhet till storstad och arbetsmarknad. Inom kommunen finns många olika omgivningar och alternativ för dem som vill bo här.
- Genom att erbjuda livsstilsboenden för valda målgrupper kan en plats bli mer attraktiv.
- Det finns möjligheter att profilera platsen genom hållbart och miljövänligt byggande.
- Goda kommunikationer skapar förutsättningar för invånare att kombinera aktivt stadsliv med naturnära boende.
- Bostadsbyggandet är dyrt i Sverige och i Nynäshamn. Segregation kan uppstå när alla inte har förutsättningar att välja.
- Bostadsförsörjning – bostadsbeståndet och utbudet matchar inte behovet.
- Bostadsbrist riskerar att skapa negativa attityder till platsen, som sedan är svåra att arbeta bort.

Växande storstadsregioner och ”rurbanisering”

Urbanisering innebär att människor flyttar från landsbygd till stadsområden. Majoriteten av jordens befolkning lever sedan 2008 i städer. Jämfört med övriga EU-länder är denna trend förhållandevis kraftig i Sverige. Enligt Eurostat hör Stockholm till EU:s mest snabbväxande städer.⁵⁸

Stadsregioner som klarar av att leverera social stabilitet och hög nivå på utbud av kultur, upplevelser och högre utbildning är attraktiva. Ungdomar (19–23 år) flyttar till stor del till en något större kommun, antingen för att studera eller arbeta. Barnfamiljer (30 år och uppåt) flyttar från storstäder och regioncentra till mindre kommuner av förortskaraktär inom pendlingsavstånd till den större kommunen. Barnafödandet koncentreras till områden som växer och tillsammans med migrationen skapas en enorm växtkraft i städerna.⁵⁹

Gränsen mellan stad och land var tidigare skarp. Där staden slutade, började landsbygden. Nu har städernas inflytande trängt ut i den omgivande landsbygden, främst genom bilismens utveckling och möjligheterna att resa allt längre mellan bostad och arbete. Man talar om ”landsbygdens urbanisering”, eller ”rurbanisering” där de urbana och rurala miljöerna möts. Människor kan bo på landet men arbeta i staden.

En del urbana verksamheter flyttar ut på landsbygden. Många nya småorter har bildats nära större städer men också i äldre bebyggelsemiljöer. Byar omvandlas till småorter och tidigare fritidshusområden nära större städer omvandlas till permanentboende, i synnerhet sådana som har tillgång till kollektivtrafik.⁶⁰

Nynäshamns möjligheter och utmaningar

- Nynäshamn har sedan mitten av 80-talet haft en positiv inflyttningstrend.⁶¹
- Stockholms tillväxttakt kan generera en ”spillover-effect” vilket leder till fortsatt ökad inflyttning till Nynäshamn.
- Nynäshamn är en landsbygdskommun i en storstadsregion vilket skapar förutsättningar för ”rurbanisering”. En nyckelfaktor för fortsatt utveckling är att Nynäshamn kan erbjuda både urbant och ruralt.⁶²
- Nynäshamn har goda förutsättningar för att vara en attraktiv boendeort för barnfamiljer och äldre personer.
- Fungerande infrastruktur och goda kommunikationsmöjligheter är en förutsättning för att Nynäshamn ska kunna attrahera nya invånare och företagsetableringar.
- Intressekonflikter kring mark, lokaler och bostäder kan uppstå när efterfrågan ökar, liksom svårigheter att planera för till exempel barnomsorg och skolor.
- Konkurrensen med Stockholm gör det svårare för Nynäshamn att attrahera ungdomar att flytta till kommunen.

Bilagor

1. Ekonomiska förutsättningar – mot konjunkturrell balans⁶³

Den svenska ekonomin har i år nått konjunkturrell balans och konjunkturen fortsätter stärkas in i nästa år. Det innebär ökningstal för BNP, sysselsättning och skatteunderlag som är starkare än normalt. På längre sikt ser det inte lika ljus ut. Statens finansiella sparande fortsätter samtidigt att förbättras och 2020 beräknas den offentliga sektorns samlade finansiella sparande motsvara 1,0 procent av BNP. Det ger ett visst utrymme för överföringar från staten till kommunsektorn.

Den svenska ekonomin har under de senaste två åren utvecklats väl, med en snabbt stigande produktion och sysselsättning parallellt med en vikande arbetslöshet. Den svenska ekonomin har därmed återhämtat det fall i resursutnyttjandet som skedde i samband med finanskrisens utbrott hösten 2008.

Den relativt starka tillväxten har varit möjlig trots en svag utveckling i omvärlden. Utvecklingen ligger en bra bit under det historiska genomsnitt, trots att den svenska kronan under de senaste åren försvagats med omkring 10 procent, vilket borde verkat stimulerande för svensk export. Det är i stället stark inhemsk efterfrågan, i synnerhet under de två senaste åren som drivit på tillväxten i Sverige. Utvecklingen hänger till stor del samman med snabbt växande investeringar och under senare tid också en ytterligare stark utveckling av offentlig konsumtion. Såväl statlig som kommunal konsumtion ökar kraftigt, inte minst i år, till följd av det stora antalet asylsökande.

Tabell 1. Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BNP*	2,4	3,9	3,2	2,6	2,1	1,8	1,8
Sysselsättning, timmar*	1,8	1,0	2,0	1,4	0,7	0,4	0,5
Relativ arbetslöshet, nivå	7,9	7,4	6,8	6,7	6,6	6,6	6,4
Timplön, nationalräkenskaperna	1,9	3,3	2,3	2,9	3,1	3,4	3,4
Timplön, konjunkturlönestatistiken	2,6	2,5	2,6	2,8	3,1	3,4	3,4
Konsumentpris, KPIF-KS	0,2	0,6	1,2	1,6	1,9	2,0	2,0
Konsumentpris, KPI	-0,2	0,0	1,0	1,8	3,0	2,6	2,7
Realt skatteunderlag	1,4	1,8	2,3	1,9	1,1	0,8	0,8

*Kalenderkorrigerad utveckling.

Bedömning är att prisökningstakten fortsätter stiga framöver, men att inflationen beräknad med utgångspunkt från KPIF når 2 procent först en bit in på 2018. Därefter förutsätts inflationen beräknad på detta sätt ligga kvar på denna nivå. Utvecklingen av KPI kommer att skilja sig från detta till följd av efterhand allt högre räntor. Inflationen beräknad enligt KPI når 2018 upp i 3 procent och ligger under 2019 och 2020 kvar mellan 2½ och 3

procent. Jämfört med i dag beräknas utdebiteringen sammantaget höjas med 1 krona och 92 öre fram till 2019.

Avtagande skatteunderlagstillväxt efter 2016

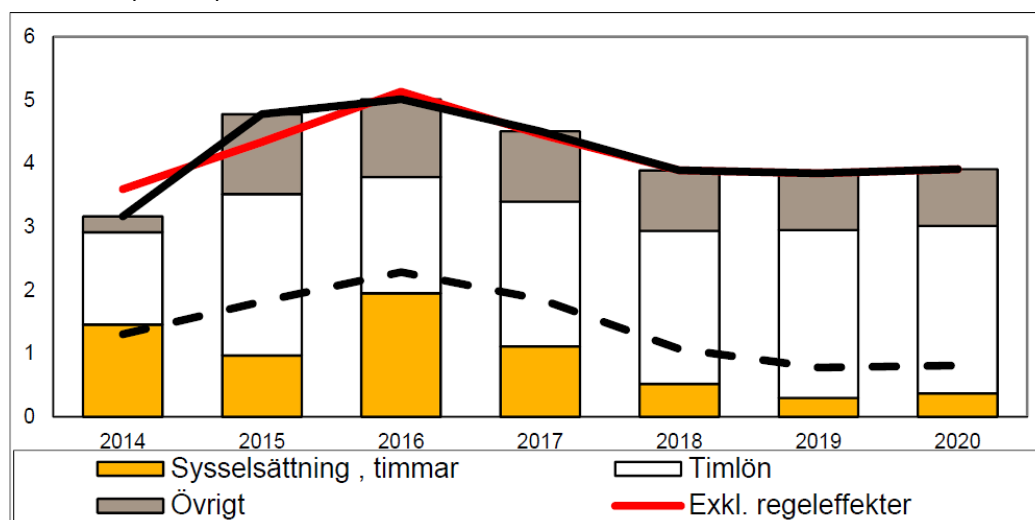
Den starka skatteunderlagstillväxten 2015 och 2016 beror framförallt på att den pågående konjunkturuppgången har medfört stark ökning av arbetade timmar båda åren (diagram 1). I år förstärks skatteunderlaget också av en relativt stor ökning av pensionsinkomsterna till följd av kraftigt positiv balansering av inkomstanknutna pensioner.

Nästa år räknar SKL med att konjunkturen förstärks ytterligare då konjunkturtoppen nås. Det innebär ett stramare arbetsmarknadsläge, som leder till lugnare utveckling av arbetade timmar. Samtidigt bidrar även en lägre indexuppräknings av pensionsinkomster till att hålla tillbaka skatteunderlaget. Men detta motverkas delvis av att löneökningstakten tilltar.

När arbetsmarknaden därefter närmar sig balans mattas sysselsättningsökningen successivt. Skatteunderlagstillväxten kulminerar i år och ligger kvar på en hög nivå 2017. Men mot slutet av perioden faller den tillbaka till svagare utvecklingstal än vi sett sedan 2010.

Diagram 1. Skatteunderlagstillväxt och bidrag från vissa komponenter

Procent respektive procentenheter

Källa: Skatteverket och SKL.

Förändringar till följd av förslag i budgetpropositionen

Regeringen har i Budgetpropositionen anvisat 10 miljarder till kommuner och landsting från år 2017 för mer resurser i välfärden. Pengarna till kommunsektorn kommer dels att fördelas på samma sätt som via det kommunalekonomiska utjämningsystemet dvs. i kronor per invånare, dels med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till antal asylsökande och nyanlända. Beräkningen är preliminär och kommer att uppdateras inför den slutliga fördelningen inför 2017. För Nynäshamns kommun är den preliminära beräkningen 12,7 mnkr.

Framförallt förslaget om välfärdsmiljoner har betydelse för skatteunderlagstillväxten genom att det kommer att öka den offentliga konsumtionen ytterligare. Övriga förslag i budgetpropositionen gällande kommuner är av formen omdisponeringar av uppgifter och regleras genom finansieringsprincipen det vill säga ersättning följer eller tas bort med uppgiften.

Tabell 2. Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014–2020
SKL, okt	3,2	4,8	5,0	4,5	3,9	3,8	3,9	28,8
Reg., sep	2,9	5,2	5,0	5,2	4,2	4,2	4,1	31,4
ESV, sep	3,2	5,0	5,2	4,6	4,1	3,9	3,8	29,7
SKL, aug	3,2	4,8	4,8	4,6	4,1	4,1		

Källa: Ekonomistyrningsverket, regeringen, SKL.

Både regeringen och Ekonomistyrningsverket (ESV) har gjort en mer positiv tolkning än SKL av det preliminära taxeringsutfallet. Ekonomistyrningsverkets prognos för år 2016 bygger på lite större ökning av både arbetade timmar och timlöner än SKL:s, och visar därmed starkare skatteunderlagstillväxt i år. För åren framöver gör ESV och SKL en likartad bedömning av skatteunderlagets förändring. De bygger dock på olika bilder av arbetsmarknaden. SKL utgår från en mer positiv utveckling av arbetade timmar medan ESV förutsätter högre löneökningstakt. Regeringens prognos visar större ökning av skatteunderlaget än SKL:s vart och ett av åren 2017–2020. En förklaring är att antalet arbetade timmar växer mer i regeringens prognos än i SKL:s alla åren utom 2018. De båda första åren räknar regeringen också med större lönehöjningar. År 2017 tilltar pensionsinkomsterna dessutom snabbare i regeringens prognos.ⁱⁱⁱ

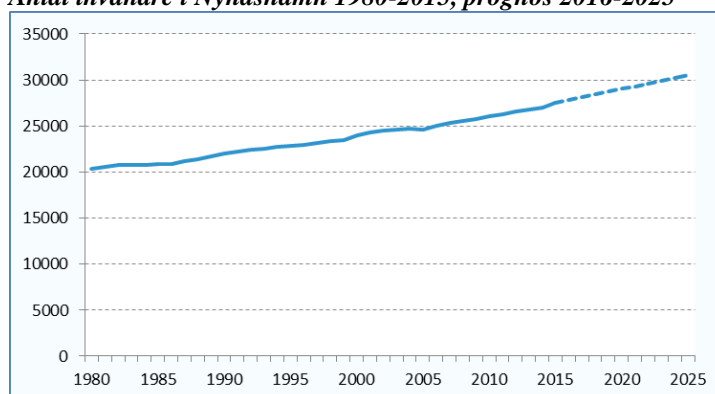
ⁱⁱⁱ Skatteunderlagsprognosen är baserad på *Ekonomirapporten. Oktober 2016*, Sveriges kommuner och landsting

2. Befolkningsutveckling i Nynäshamn idag och imorgon

Nynäshamnborna ökar i antal

Nynäshamns kommun har under många år haft en positiv befolkningsutveckling och den positiva utvecklingen förväntas fortsätta. I slutet av juli 2016 hade antalet ökat till 27 698 personer. Kommunens invånare har under de senaste åren ökat med i genomsnitt 1 procent per år, bortsett från år 2015 då befolkningsökningen var 1,7 procent. Den höga befolkningsstillväxten 2015 beror främst på att antalet nybyggnationer varit något fler än tidigare. På senare år har antalet flyktingar och ensamkommande barn som folkbokförts i kommunen ökat något; år 2014 folkbokfördes 22 personer och 2015 folkbokfördes 51 personer. Under 2016 och 2017 förväntas totalt cirka 130 respektive 160 flyktingar och ensamkommande barn folkbokföras i kommunen. Därefter väntas antalen minska. I befolkningsprognosen har det antagits en befolkningsökning på cirka 1,1 procent 2016 och cirka 1,4 procent 2017. Därefter har antaganden gjorts om en mer vanlig tillväxttakt på 1 procent per år. Under dessa premisser kommer antalet invånare i kommunen att uppgå till 30 500 personer i slutet på år 2025.

Antal invånare i Nynäshamn 1980-2015, prognos 2016-2025

Ålder	Faktisk folkmängd 2015	Enligt prognos 2020	Enligt prognos 2025
0-6	2 225	2 450	2 575
7-15	2 756	2 930	3 155
16-19	1 173	1 235	1 270
20-29	3 309	3 155	3 165
30-44	4 792	4 985	5 320
45-64	7 242	7 670	7 845
65-74	3 656	3 585	3 435
75-84	1 744	2 370	2 910
85-w	603	650	830
Summa	27 500	29 020	30 505

I ett större perspektiv ser vi att hela Stockholmsregionen växer. I Stockholms län har invånarantalet ökat med 1,5 procent under 2015 (jämför med 1,05 procent för riket). Bland länets kommuner utmärker sig Sundbyberg som har 4,4 procents befolkningsökning och de som vuxit minst, Danderyd, Vaxholm och Botkyrka med 0,5 procent var. Av länets 26 kommuner hamnar Nynäshamn på plats 14 när det gäller tillväxttakten.

Under 2015 ökade befolkningen i Nynäshamn med 459 personer. Totalt föddes det 287 barn och 246 personer avled vilket ger ett födelsenetto på 41 personer. Det flyttade in totalt 2 219 personer till kommunen och 1 801 flyttade ut, vilket ger ett flyttningsnetto på 418 personer. Flyttningsnettot (inflyttade minus utflyttade) för Nynäshamn under 2015 är +363 mot Stockholms län, -87 mot övriga Sverige, och +142 mot utlandet.

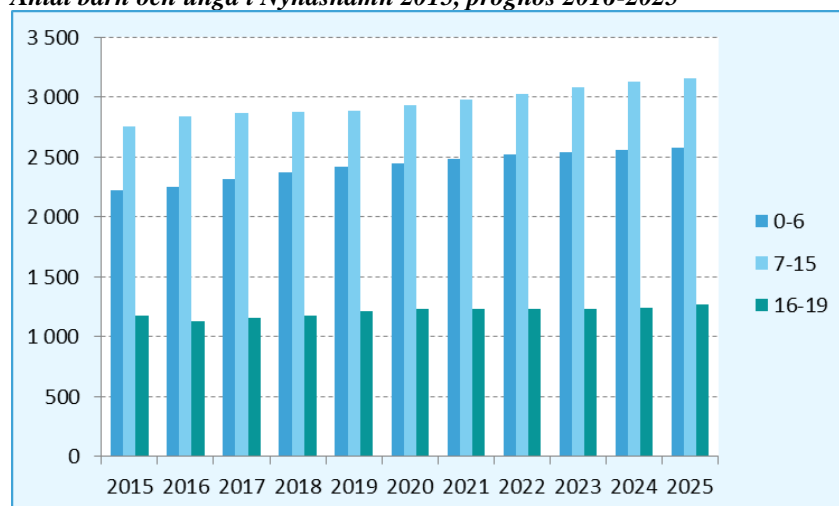
De närmsta åren förväntas Nynäshamns befolkningsökning främst ske i Nynäshamns tätort. Även Ösmo-Torö församling förväntas öka fram till 2020 men inte i samma utsträckning. I Sorunda kommer antalet invånare enligt prognosen ligga kvar på i stort sett samma nivå som tidigare.

Utveckling av barn och unga

Nynäshamns kommun har ungefär lika hög andel barn och unga som riket men en något lägre andel jämfört med länet. Av Nynäshamns invånare är 20,2 procent under 18 år (2015). I riket är andelen 20,6 procent och i länet uppgår den till 21,8 procent. Det är endast fyra kommuner i Stockholm län som har en lägre andel barn och unga i sin befolkning.

Andelen barn och unga förväntas utvecklas positivt i Nynäshamns kommun. I slutet av befolkningsprognosperioden (2025) antas antalet förskolebarn och barn i grundskolan ha ökat i Nynäshamn med cirka 15 procent vardera. Även antalet ungdomar i gymnasieåldern förväntas öka men inte i samma utsträckning.

Antal barn och unga i Nynäshamn 2015, prognos 2016-2025

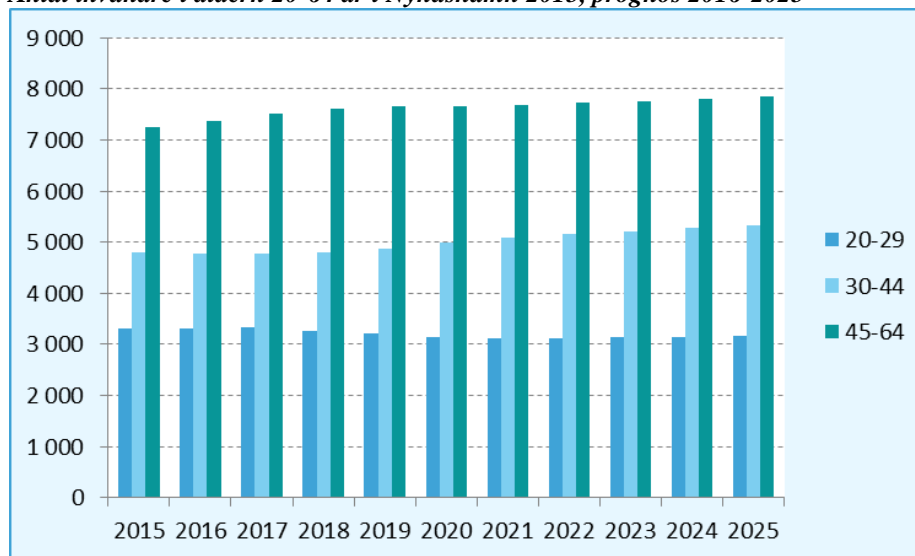

Utveckling av invånare i arbetsför ålder

Andelen vuxna i åldern 18-64 år är lägre i Nynäshamn jämfört med både länet och riket. Nynäshamns andel uppgår till 57,9 medan den i länet ligger på 62,4 och i riket 59,7.

I Nynäshamn förväntas invånare i åldersgruppen 20-29 år att minska något fram till 2025. Det beror på att delar de stora barnkullarna som föddes på 90-talet då har blivit äldre och förflyttats till åldersgruppen 30-44 år. Invånare i åldersgrupperna 30-44 och 45-64 förväntas öka med cirka 10 procent vardera fram till 2025.

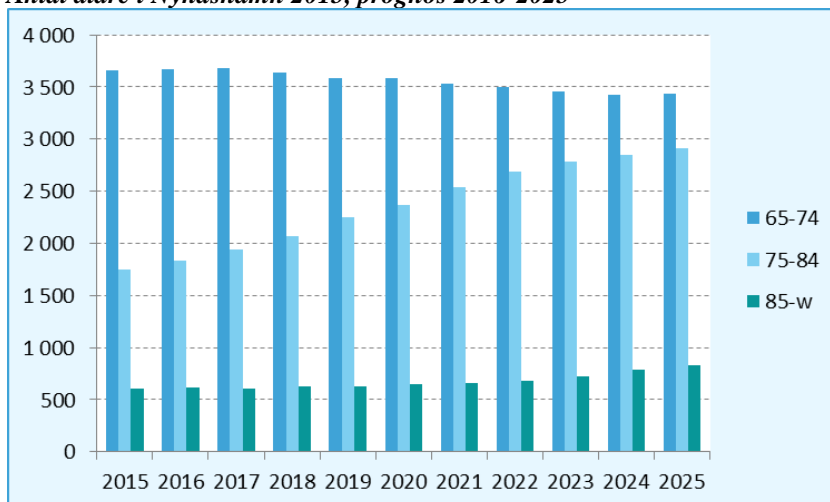
Antal invånare i åldern 20-64 år i Nynäshamn 2015, prognos 2016-2025

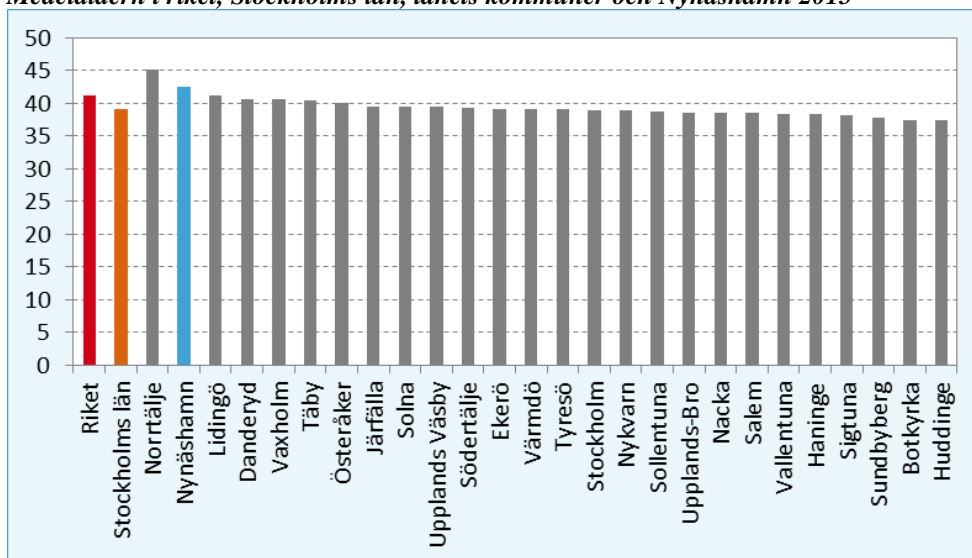
Antalet äldre blir fler

Nynäshamns kommun har en högre andel äldre invånare än riket. Jämfört med Stockholms län är andelen än högre. I Nynäshamn är andelen invånare som är 65 år eller äldre 21,8 procent. I riket uppgår andelen äldre till 19,8 procent medan motsvaranden andel för länet är 15,8 procent.

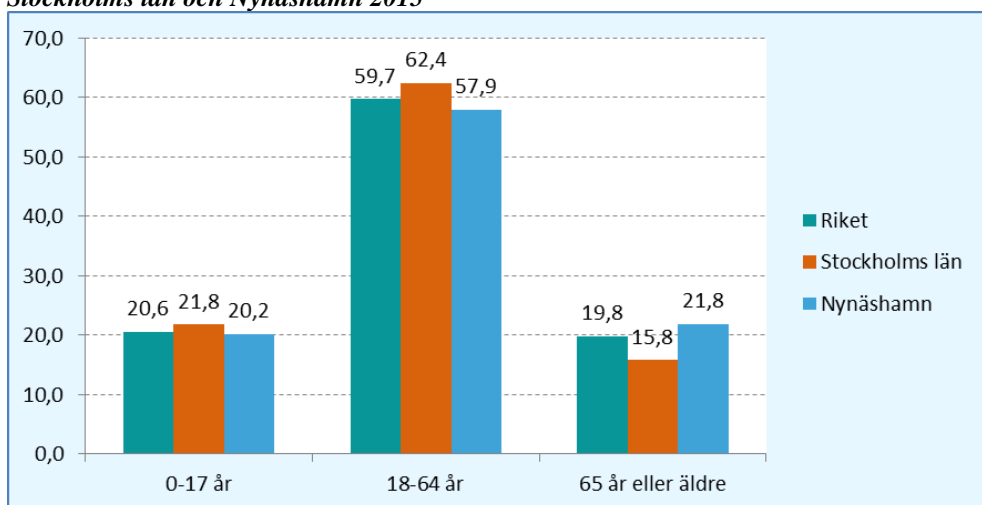
I Nynäshamns kommun kommer den största befolkningsmässiga förändringen att ske i de äldre åldersgrupperna. Andel invånare i åldern 65-74 år förväntas under några år att ligga på en relativt konstant nivå för att sedan minska. Det beror på att de stora barnkullarna födda på 40-talet åldras och förflyttas till åldersgruppen 75-84 år, som totalt sett ökar med cirka 70 procent fram till 2025. Andelen invånare i åldern 85 år eller äldre förväntas öka med cirka 35 procent fram till 2025.

Antal äldre i Nynäshamn 2015, prognos 2016-2025**Åldersstruktur i Nynäshamn, länet och riket**

I Nynäshamn är medelåldern bland invånarna högre än i riket och i länet. I Nynäshamn är medelåldern 42,5 år. I riket är medelåldern 41,2 år och i Stockholms län uppgår den till 39,1 år. Bland länets kommuner har Nynäshamn näst högst medelålder. Endast Norrtälje har högre medelålder än Nynäshamn. I Norrtälje uppgår medelåldern till 45,2 år. Medelåldern är lägst i Huddinge (37,3 år) och i Botkyrka (37,4 år).

Medelåldern i riket, Stockholms län, länets kommuner och Nynäshamn 2015

Sammanfattande diagram, andel (%) invånare i olika åldersgrupper i riket, Stockholms län och Nynäshamn 2015

Källhänvisningar i texten

- 1 Vägval för framtiden – utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2025, Sveriges kommuner och landsting (2014).
- 2 Ibid.
- 3 Egna slutsatser från omvärldsanalyserna.
- 4 Omvärldsanalys 2017-2020, Botkyrka kommun (2016).
- 5 Sammanfattning av avsnitt om ojämnt fördelad hälsa. Se källor i detta avsnitt.
- 6 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun (2015)
- 7 Delvis hämtat från: Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 8 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 9 Vägval för framtiden, SKL.
- 10 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 11 Ekonomirapporten oktober 2016, Sveriges kommuner och landsting (2016)
- 12 <http://www.kairosfuture.com/se/publikationer/nyheter/digitalt-och-disruptivt-fyra-nycklar-for-digitala-ledare/>
- 13 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 14 Svenskarna och internet 2015, .SE (Stiftelsen för internetinfrastruktur) (2015)
- 15 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 16 SKL 2016:
<http://skl.se/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv2016/hogaforvantningarpadigitaliseringioffentligsektor.9261.html>
- 17 <http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/nationell-strategi/digital-kompetens-1.246272>
- 18 Vägval för framtiden, SKL.
- 19 Låt fler forma framtiden, 2014 års demokratiutredning, 2016.
- 20 Kartläggning av landsbygden, Nynäshamns kommun, 2015
- 21 Vägval för framtiden, SKL.
- 22 <http://sverige2025.boverket.se/en-globaliserad-varld.html>
- 23 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 24 <http://www.nordea.com/sv/press-och-nyheter/nyheter-och-pressmeddelanden/news-sv/2016-03-02-usa-valet-hur-paverkar-det-oss.html>
<https://skl.se/demokratiledningstyrning/euinternationellt/eukommunerochlandsting/eupaverkarlokalt.1753.html>
- 25 Vägval för framtiden, SKL.
- 26 Nynäshamns befolkningsprognos, Nynäshamns kommun (2016)
- 27 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 28 Vägval för framtiden, SKL.
- 29 Policy och handlingsplan för öka mångfald inom Säffle kommun (2004)
- 30 SCB:
http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101F/UtlmedbTotNK/?rxid=12d0e765-8f59-4374-934b-eca963faae80
- 31 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030.
- 32 <http://www.dn.se/ekonomi/jobbs-karriar/mangfalden-gor-arbetsplatsen-mer-kreativ/>
- 33 Diversity Management idag – affärsnytta med mångfald - Handelskammaren
- 34 SCB – medellivslängd, Försäkringskassans register över sjukskrivningar, Arbetshälsorapporten 2015 från Stockholm läns landsting, Folkhälsan i Sverige 2016, Folkhälsomyndigheten årlig rapport
- 35 Folkhälsorapport Stockholm 2015, Stockholms läns landsting.
- 35 Folkhälsan i Sverige 2016, Folkhälsomyndigheten årlig rapport.
- 35 Det handlar om jämlik hälsa 2016, delbetänkande av kommissionen för jämlik hälsa SOU 2016:55.
- 36 Socialförsäkringsrapport 2014:4, Försäkringskassan.
- 36 Cost of disorders of the brain in Europe 2010, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21924589#>
- 37 Psykisk hälsa bland barn och unga, positionsrapport 2016, Sveriges kommuner och landsting.
- 38 Omvärldsanalys 2017-2020, Nynäshamns kommun, 2015.

-
- 39 Sveriges Viktigaste Jobb finns i välfärden, SKL 2015.
- 40 Vägval för framtiden, SKL.
- 41 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 42 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 43 Svenskarna och internet 2015, .SE (Stiftelsen för internetinfrastruktur) (2015).
- 44 Låt fler forma framtiden, 2014 års demokratiutredning, 2016.
- 45 <http://www.svd.se/filterbubblan-sluter-sig-allt-tatare-om-oss>
- 46 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 47 Vägval för framtiden, SKL.
- 48 <https://www.stockholmshamn.se/nynashamn/stockholm-norvik-hamn/>
- 49 Vägval för framtiden, SKL.
- 50 Framtidens industri – Swerea (2015).
- 51 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 52 Strategiska trender i globalt perspektiv 2025: en helt annan värld?, Utrikesdepartementet, november 2014.
- 53 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 54 Varför flyttar vi? Sju flyttkarriärer i jakten på nya möjligheter, Kairos future (2016).
- 55 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 56 Vad är en attraktiv plats? Kairos future (2016).
- 57 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun.
- 58 Vägval för framtiden, SKL.
- 59 Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun (2015).
- 60 <http://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/rapporter/omvarldsanalyser/trender-i-transportsystemet/megatrender/storstadsregioner/urbanisering/>
- 61 Flyttströmmar till och från Nynäshamns kommun, Nynäshamns kommun (2016)
- 62 Vad är en attraktiv plats? Kairos future (2016).
- 63 Avsnittet om ekonomiska förutsättningar och konjunktur är baserad på: Ekonomirapporten. Oktober 2016, Sveriges kommuner och landsting (2016)
- 64 I avsnittet om befolkningsutveckling är samtliga uppgifter om befolkningsantal är hämtade från SCBs befolkningsstatistik, med undantag av prognostiserat antal invånare i Nynäshamns kommun där källan är Nynäshamns befolkningsprognos.

Källor i bokstavsordning

- 2016: Den perfekta stormen, Kairos future, december (2015)
- 7 trender som förändrar arbetsliv, kompetens och ledarskap, Kairos future (2015)
- Befolkningsstatistik, SCB (2016)
- Boverket, (u.å). <http://sverige2025.boverket.se/en-globaliserad-varld.html>
- Cost of disorders of the brain in Europe 2010, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21924589#>
- Det handlar om jämlik hälsa 2016, delbetänkande av kommissionen för jämlik hälsa SOU 2016:55
- Diversity management idag – affärsnytta med mångfald, Handelskammaren (2010)
- DN (2014) <http://www.dn.se/ekonomi/jobbskarriar/mangfalden-gor-arbetsplatsen-mer-kreativ/>
- Ekonomirapporten oktober 2016, Sveriges kommuner och landsting (2016)
- En digital agenda i människans tjänst, Digitaliseringskommissionen (2014)
- Flyttströmmar till och från Nynäshamns kommun, Nynäshamns kommun (2016)

Folkhälsan i Sverige 2016, Folkhälsomyndigheten årlig rapport (2016)
Folkhälsorapport Stockholm 2015, Stockholms läns landsting (2015)

Framtidens industri, Swerea (2015)

Nynäshamns befolkningsprognos, Nynäshamns kommun (2016)

Näringslivets kompetensförsörjning, Arena för tillväxt (2012)

Omvärldsanalys för Skellefteå kommun 2015 med sikte mot 2030, Skellefteå kommun (2015)

Omvärldsanalys 2017-2020, Botkyrka kommun (2016)

Perspektiv på landsbygdsföretagande – landsbygdsföretagarnas villkor och verklighet, Företagarna (2013)

Policy och handlingsplan för ökad mångfald inom Säffle kommun, Säffle kommun (2004)

Psykisk hälsa bland barn och unga, positionspaper, Sveriges kommuner och landsting (2016)

SCB(2016):

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101F/UtlmedbTotNK/?rxid=12d0e765-8f59-4374-934b-eca963faae80

SCB – medellivslängd, Försäkringskassans register över sjukskrivningar, Arbetshälsorapporten 2015 från Stockholm läns landsting, Folkhälsan i Sverige 2016, Folkhälsomyndigheten årlig rapport

Skolverket (2016) : <http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/nationell-strategi/digital-kompetens-1.246272>

Sida, webbplats Bistånd och utveckling (2016)

Socialförsäkringsrapport 2014:4, Försäkringskassan (2014)

Stockholms Hamnar (2016) <https://www.stockholmshamnar.se/nynashamn/stockholm-norvik-hamn/>

Sveriges Viktigaste Jobb finns i välfärden, SKL (2015)

Svenska dagbladet (2015) <http://www.svd.se/filterbubblan-sluter-sig-allt-tatare-om-oss>

Svenskarna och internet 2015, .SE (Stiftelsen för internetinfrastruktur) (2015)

Sveriges kommuner och landstings webbplats 2016.

Vad är en attraktiv plats? Kairos future (2016)

Varför flyttar vi? Sju flyttkarriärer i jakten på nya möjligheter, Kairos future (2016)

Vägval för framtiden – utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2025, Sveriges kommuner och landsting (2014)

Trafikverket (2015) <http://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/rapporter/omvarldsanalyser/trender-i-transportsystemet/megatrender/storstadsregioner/urbanisering/>

Trendanalys Stockholmsregionen Med utblick mot 2030/2050, Stockholms läns landsting (2015)

Nordea (2016) <http://www.nordea.com/sv/press-och-nyheter/nyheter-och-pressmeddelanden/news-sv/2016/2016-03-02-usa-valet-hur-paverkar-det-oss.html>